

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Лищенко М.О., Жмайлова О.Г.

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник



СУМИ - 2021

УДК 330.021
ББК 65.053я73
Л 15

*Рекомендовано рішенням Вченої ради
Сумського національного аграрного університету.
(протокол № 14 від «29» червня 2021 року)*

Рецензенти:

Ульянченко О.В.	Член-кореспондент НААН України, д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва, ректор Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва
Онегіна В.М.	д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та маркетингу Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Лишенко М.О., Жмайлова О.Г.

Л 15 Лишенко М.О., Жмайлова О.Г. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Сумський національний аграрний університет. Суми: СНАУ, 2021. 231 с.

Посібник розроблено у відповідності до навчальної програми нормативної дисципліни «Аналіз господарської діяльності». В логічній послідовності викладено матеріал по темах курсу, де розглянута методика аналізу виробництва продукції, використання основних виробничих ресурсів, аналіз витрат і собівартості продукції, фінансових результатів, фінансового стану та виробничої діяльності селянських (фермерських) господарств. Посібник містить велику кількість прикладів і фактичних матеріалів, що ілюструють теоретичні положення, а також контрольні питання для самоперевірки отриманих знань.

Для викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК 330.021
ББК 65.053я73
Л 15

© Лишенко М.О., Жмайлова О.Г. 2021
© Сумський національний аграрний університет, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ ТА ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	9
1.1. Сутність та роль економічного аналізу	9
1.2. Предмет, мета, завдання, принципи економічного аналізу та його об'єкти в умовах проведення економічної реформи	13
1.3. Основні категорії економічного аналізу: фактори, резерви виробництва та їх класифікація	15
1.4. Види економічного аналізу	20
1.5. Організація аналітичної роботи	24
<i>Питання для самоконтролю</i>	25
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	26
2.1. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності	26
2.2. Організація, послідовність та основні етапи проведення економічного аналізу	27
<i>Питання для самоконтролю</i>	28
РОЗДІЛ 3. МЕТОД І ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	29
3.1. Метод економічного аналізу	29
3.2. Відносні та абсолютні величини	32
3.3. Методика економічного аналізу	35
3.4. Прийоми економічного аналізу	36
3.4.1. Прийом порівняння (прийом співставлення)	36
3.4.2. Спосіб абсолютних різниць	38
3.4.3. Прийом аналізу відносні величини	41
3.4.4. Прийом ланцюгових підстановок	43
3.4.5. Індексний спосіб	46
3.4.6. Прийом деталізації	49
3.4.7. Балансовий метод (сальдовий)	50
3.4.8. Статистичні методи	51
3.4.9. Економіко-математичні методи	56
3.4.10. Евристичні методи	58
<i>Питання для самоконтролю</i>	61
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	62
4.1. Об'єкт, мета, етапи аналізу земельних ресурсів	62
4.2. Аналіз складу і структури земельних угідь	63
4.3. Оцінка економічної ефективності використання земельних угідь та резерви поліпшення їх використання	65
<i>Питання для самоконтролю</i>	66
РОЗДІЛ 5. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	67
5.1. Значення і завдання аналізу основних засобів	67
5.2. Аналіз наявності складу, структури і відтворення основних засобів	69
5.3. Аналіз забезпеченості основними фондами	74
5.4. Аналіз ефективності використання фондів	76
<i>Питання для самоконтролю</i>	82

РОЗДІЛ 6. АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ, ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ	83
6.1. Задачі аналізу трудових ресурсів та використання фонду оплати праці	83
6.2. Аналіз стану, забезпеченості господарства робочою силою та її використання	86
6.3. Аналіз продуктивності праці	91
6.4. Аналіз трудомісткості продукції	96
6.5. Аналіз використання фонду оплати праці	101
<i>Питання для самоконтролю</i>	110
РОЗДІЛ 7. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	111
7.1. Аналіз динаміки та виконання плану виробництва в галузі рослинництва	111
7.2. Аналіз факторів, що впливають на виконання плану виробництва продукції по окремим видам сільськогосподарських культур, групам	114
7.3. Аналіз ефективності прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур	118
7.4. Резерви збільшення виробництва продукції рослинництва	119
<i>Питання для самоконтролю</i>	124
РОЗДІЛ 8. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА	125
8.1. Аналіз динаміки виконання плану в галузі тваринництва	125
8.2. Аналіз виконання плану поголів'я	128
8.3. Аналіз продуктивності тварин	130
8.4. Аналіз рівня годівлі тварин та використання кормів	132
8.5. Резерви збільшення виробництва продукції тваринництва	134
<i>Питання для самоконтролю</i>	136
РОЗДІЛ 9. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ ТА ПОСЛУГ В НЕСІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	137
9.1. Значення, завдання аналізу виробництва продукції	137
9.2. Аналіз обсягів і структури виробництва	138
9.3. Аналіз асортименту та структури виробництва та реалізації продукції	143
9.4. Аналіз якості продукції	148
9.5. Аналіз ритмічності виробництва продукції	154
9.6. Визначення резервів росту обсягів виробництва та реалізації продукції	155
<i>Питання для самоконтролю</i>	156
РОЗДІЛ 10. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	157
10.1. Визначення витрат згідно ПСБО	157
10.2. Аналіз динаміки собівартості в цілому по підприємству	162
10.3. Етапи аналізу собівартості продукції рослинництва. Причини зміни витрат на 1 га	166
10.4. Аналіз складу і структури собівартості за елементами	169
10.5. Аналіз динаміки собівартості в цілому по галузі тваринництва	178

10.6. Резерви зниження собівартості продукції	180
<i>Питання для самоконтролю</i>	183
РОЗДІЛ 11. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ	184
11.1. Значення, завдання аналізу і джерела інформації	184
11.2. Аналіз використання сільськогосподарської продукції та її товарність	187
11.3. Аналіз фінансових результатів підприємства та їх види	188
11.4. Методика розрахунку валового прибутку та його аналіз	191
11.5. Аналіз фінансових результатів окремого виду продукції.	195
Визначення факторів, що впливають на прибуток одиниці продукції	
11.6. Визначення та аналіз показників рентабельності. Методика розрахунку та аналіз показників рентабельності	199
11.7. Вивчення зарубіжної методики для визначення впливу факторів на прибуток та рентабельність. Особливості розрахунку і аналізу	207
<i>Питання для самоконтролю</i>	211
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	213
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРВІРКИ	226
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	228

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Лишенко Маргарита Олександрівна
Жмайлова Ольга Григорівна**

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

Формат 60x84/16. Підписано до друку: «_12_» липня 2021 р.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman

Ум. друк. арк. 10,0

Наклад. 300 прим.